

MONUMENTE ARHITECTONICE PE TERITORIUL COMUNEI VINȚU DE JOS

Prof. IOAN ȘTEFAN HANCIU

Comuna Vințul de Jos este una din cele mai bogate localități în monumente istorice din epoca medievală, din județul Alba. Aici există unul din cele mai celebre castele din Transilvania, castel în jurul căruia s-au creat legende care mai de care mai înfricoșătoare, și două biserici a căror vechime se pierde în negura timpului. Toate aceste monumente se deteriorează pe zi ce trece sub acțiunea timpului, fără ca vreun factor de decizie să miște un deget pentru a le salva.

O șansă pentru biserica reformată din Vurpăr

Situat la cel puțin doi kilometri de centrul comunei Vințul de Jos, satul Vurpăr deține o biserică a cărei conservare nu ar solicita sume gigantice și care are una din cele mai bine păstrate structuri din secolul XIII.

Biserica Reformată a fost construită imediat după ce, în anul 1248, mai mulți coloniști sași au populat Vurpărul (Burgberg-cum era cunoscut în Evul Mediu). Clădirea prezintă elemente gotice și ar putea fi catalogată drept una din cele mai reprezentative monumente din acest fel de Transilvanie.

Chiar dacă acoperișul navei și al altarului nu mai există, pereții se prezintă într-o formă extrem de bună, iar consolidarea acestora și refacerea elementelor lipsă nu ar presupune un efort financiar deosebit. Mai mult, biserică ar putea intra fără nici un obstacol într-un eventual traseu medieval al României istorice.

Biserica are un farmec aparte, fiind una dintre clădirile care încă își păstrează demnitatea, chiar dacă multe din elementele

constitutive lipsesc, iar pictura interioară s-a distrus cu mult timp în urmă. Ceea ce este mai interesant, este faptul că pe una din părțile bisericii se mai pot vedea resturile unui zid care se presupune că avea rol de apărare. Prezența acestuia poate fi explicată prin prisma faptului că biserică servea ca și loc de refugiu, în cazul unor eventuale atacuri.

O altă clădire condamnată

Tot aparținând cultului reformat și construită la mijlocul secolului al XIII-lea este și biserică din Vințul de Jos, biserică situată la mai puțin de 500 de metri de castelul Martinuzzi și la 1200 de metri de biserică reformată din satul Vurpăr.

Biserica a fost ridicată în preajma anului 1264, când printr-un document, papa Urban al II-lea, aflat la Orvieto, în Italia menționează că:

„...Parohia reformată din Vințul de Jos este donată magistratului Ioanke, arhidiacon de Orăștie”. Construcția mai păstrează la ferestrele corului o parte din mulurile gotice, caracteristice perioadei și o pictură exterioară foarte ștearsă.

Starea bisericii este foarte bună, ca urmare a modificărilor realizate după anul 1564, când a trecut în posesia reformaților, după ce o perioadă a aparținut călugărilor dominicani.

Specialiștii spun că suma de care este nevoie aici este nesemnificativă, relativ la valoarea istorică a clădirii, în care se combină mai multe stiluri arhitectonice, care, evident, aparțin unor epoci diferite. Din nefericire, pe pereții interiori, unde în urmă cu sute de ani se aflau pictații sfinții arhangheli, acum,

pasionați de graffiti au desenat capete de morți și au scris numele formațiilor de muzică la modă și care acoperă întreaga lor cultură. Mai mult, zidul de piatră care înconjoară biserica „scade” dintr-o zi în alta, sătenii din Vințul de Jos luând pietre din acesta pentru a le așeza la fundațiile caselor.

Un castel dat uitării

Castelul Martinuzzi este unul din cele mai exotice vestigii ale perioadei medievale, și este datorită istoriei sale care a fost scăldată în sânge, numărul celor uciși aici fiind imposibil de aflat.

Unul dintre guvernatorii Transilvaniei, Gyorgy Martinuzzi, a întreprins în toamna anului 1545, o vizită la castelul din Vințul de Jos, unde, încă din anul 1522, funcționa o mănăstire franciscană. Plăcut impresionat de mirajul care învăluie clădirea, el a transformat castelul în reședință de vară a acestuia. Se pare că alegerea guvernatorului a fost destul de nefericită, mai ales că trecerea în neființă a lui Gyorgy Martinuzzi a deschis seria unor crime care și acum au darul să impresioneze pe cei care ascultă legende țesute în jurul lor. Locuitorii comunei, în majoritate creștini ortodocși, spun că această clădită a fost ridicată pe

locul unui cimitir ortodox, a cărui existență a fost confirmată de descoperirile făcute în urma unor săpături efectuate în curtea castelului. Arheologii au găsit aici mai multe scrieri și pietre funerare care datează de la începutul mileniului.

Astfel, datorită legăturii strânse cu istoria Imperiului Habsburgic, Castelul Martinuzzi a devenit unul din locurile de pelerinaj ale turiștilor maghiari. Clădirea a rezistat timpurilor până la câțiva ani după 1960, când, datorită nepăsării autorităților de atunci, ca urmare a deteriorării acoperișului, apa s-a infiltrat în pereți, iar structura de rezistență a pereților a slăbit, iar aceștia au cedat, prăbușindu-se. De atunci, nimeni nu a încercat să consolideze sau să refacă celebrul castel, totul fiind acum o viitoare ruină.

Bibliografie

1. Morau, T.: *Județele patriei. Județul Alba*. Ed. Academiei, București, 1980.
2. Anghel, Gh.; Măhăra, Gh.; Anghel, E.: *Alba - Ghid turistic al județului*, Ed. Sport-Turism, București, 1982.
3. Floca, O.: *Regiunea Hunedoare - ghid turistic*, 1957.
4. Pascu, Șt.: *Voevodatul Transilvaniei*, vol.I, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1971.

Lacuri

		A										
1		12	2	6	7	4	5	2	1			
2	7	2	7	2	6	1	6	1				
3		1	5	1	8							
4		9	4	11	3	10						
				B								

La o înlocuire corectă a literelor corespunzătoare veți obține pe verticala A - B numele unui cunoscut lac de podiș din Africa, iar pe orizontale:

1. Cel mai întins lac African
2. Lac glaciari în Munții Anzi
3. Lac relict în Asia
4. Lac glaciari în Alpii Elvețieni.